

Ба Шурои диссертатсионии 6D.KOA-079-и
назди Институту фалсафа, сиёсатшиносӣ
ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови
Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон
(734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 33)

ТАҚРИЗИ МУҚАРРИЗИ РАСМӢ

ба диссертатсияи Рачабализода Самандар Рачабали дар мавзуи
«Нақши иттиҳодияҳои хонандагон ва донишҷӯён дар раванди
татбиқи сиёсати ҷавонон: ҳолат ва дурнамо» барои дарёфти дараҷаи
илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо,
равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ.

Мутобиқати мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи
ихтисоси илмӣ. Диссертатсияи Рачабализода Самандар Рачабали дар
мавзуи «Нақши иттиҳодияҳои хонандагон ва донишҷӯён дар раванди
татбиқи сиёсати ҷавонон: ҳолат ва дурнамо» барои дарёфти дараҷаи
илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 23.00.02 – «Ниҳодҳо,
равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ» таҳия гардидааст.

Аз рӯйи мундариҷа ва моҳияти масъалаҳои баррасишудаи
диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси комилан мутобиқ мебошад. Дар он
масъалаҳои муҳим, аз ҷумла нақш ва мавқеи иттиҳодияҳои ҷамъиятии
ҷавонон дар татбиқи сиёсати давлатии ҷавонон, принципҳо ва усулҳои
татбиқи он, марҳилаҳои ташаккул ва инкишофи сиёсати ҷавонон,
самтҳои амалии татбиқи сиёсати давлатии ҷавонони Ҷумҳурии
Тоҷикистон, ҳамчунин ҷойгоҳи ниҳодҳои давлатӣ ва ғайридавлатӣ дар
иҷрои ин сиёсат, мавриди таҳқиқ қарор гирифтаанд. Илова бар ин,
дурнамои рушди сиёсати давлатии ҷавонон дар шароити муносири
кишвар низ таҳлил шудааст. Мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия бо
ихтисоси илмӣ 23.00.02 – «Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ»
пурра мутобиқат доранд.

Мубрами мавзуи таҳқиқ. Иттиҳодияҳои ҷамъиятии ҷавонон дар
солҳои охир ба яке аз мавзӯҳои муҳими таҳқиқоти илмӣ табдил ёфтааст.
Дар доираи таҳқиқотҳои гуногун ҷанбаҳои ташаккул, фаъолгардии
иҷтимоӣ ва сиёсӣ, инчунин нақши иттиҳодияҳо дар рушди ҷомеа
мавриди омӯзиш ва таҳлил қарор гирифтааст.

Рушду такомули ин иттиходияхо аҳамияти пешрафти онҳо дар ҳаёти ҷамъиятро нишон медиҳад ва зарурати таҳлили васеъ ва танзими ҳукукии ҷамоияти онҳоро пеш меорад. Иттиходияҳои ҷавонон имрӯз ба унсурҳои муҳими ҷазои иҷтимоӣ табдил ёфтаанд ва барои ҳалли мушкилоти замони муосир саҳми назаррас мегузоранд.

Бо дарназардошти дигаргуниҳои босуръат дар ҷазои ҷавонон, таҳкими заминаи меъёрӣ ва ташкилии иттиходияхо барои устувории ҷамоияти онҳо ва иштироки ҷамоал дар равандҳои сиёсӣ зарур аст. Онҳо ҳам имконияти тарбияи масъулияти шаҳрвандиро фароҳам меоранд ва ҳам ба таҳкими сиёсати давлатии ҷавонон низ мусоидат мекунанд.

Таҳқиқи нақши иттиходияҳои ҳонандагону донишҷӯён дар раванди татбиқи сиёсати ҷавонон барои илмҳои сиёсатшиносӣ аҳамияти хоса дорад. Мавзӯи на танҳо дар дохили давлат, инчунин дар миқёси байналмилалӣ низ муҳим буда, ҳамчун воситаи муассири ҷалби ҷавонон ба ҷомеаи шаҳрвандӣ ва идоракунии давлатӣ арзёбӣ мешавад.

Дарачаи навгониҳои натиҷаҳо дар диссертатсия ва нуктаҳои илмие, ки ба ҳимояи пешниҳод мешаванд. Муаллифи диссертатсия асосҳои назариявии омӯзиши нақши иттиходияҳои ҳонандагон ва донишҷӯёно дар раванди татбиқи сиёсати ҷавонон ба миён мегузорад. Дар диссертатсия равишҳои методологии сиёсатшиносони ҳориҷӣ ва ватанӣ дар сатҳи зарурӣ истифода гардидаанд. Муаллиф дар баробари байёни назарияҳо ҳамчунин онҳоро бо шароити воқеии раванди сиёсии Тоҷикистон мутобиқ сохта таҳлил намудааст. Хусусиятҳои таъсири омилҳои беруна ба ташаккул ва рушди иттиходияҳои ҷавонон, инчунин арзёбии самаранокии стратегияҳои татбиқи сиёсати давлатии ҷавонон аз тарафи Ҳукумат мавриди таҳлили муфасссал қарор гирифтаанд.

Мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот. Ҳадафи асосии таҳқиқот омӯзиш ва таҳлили самтҳои рушди иттиходияҳои ҳонандагону донишҷӯён ва арзёбии самаранокии ҷамоияти онҳо дар раванди бунёди ҷомеаи демократӣ ва ҳуқуқбунёди Тоҷикистон мебошад. Муаллиф барои ноил шудан ба мақсади худ вазифаҳои таҳқиқоти илмиро муайян ва пешниҳод менамояд. Муаллиф баррасии асосҳои назариявӣю методологии ҷамоияти ҷавонон, таҳлили заминаҳои сиёсӣ ва ҳукукии ташаккули иттиходияхо, зери таҳқиқ ва омӯзиш қарор додани самтҳои асосии ҷамоияти иттиходияҳои ҳонандагон ва донишҷӯён, таҳлил намудани роҳҳои амалигардии сиёсати давлатии ҷавонон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, муайян кардани нақшу мақоми иттиходияхо дар татбиқи сиёсати ҷавонон ва баҳодиҳии вазъият ва дурнамои ҷамоияти

иттиҳодияҳои ҷавонон вазифаҳои асосии таҳқиқот арзёбии менамояд, ки ин боиси қабул мебошад.

Объекти таҳқиқоти мавзуи мазкурро иттиҳодияҳои ҷамъиятии хонандагон ва донишҷӯёни Ҷумҳурии Тоҷикистон ташкил медиҳад.

Муаллиф ба мавзуи таҳқиқот, рушд ва самаранокии фаъолияти иттиҳодияҳои ҷавонон дар шароити муносири Тоҷикистонро дохил мекунад, ки ин ба мақсад мувофиқ мебошад.

Фарзияи таҳқиқот. Иттиҳодияҳои ҷавонон дар мустақкам намудани арзишҳои демократӣ мавқеи намоёнро доро мебошад. Иттиҳодияҳо ҳамчун миёнарав байни давлат ва ҷомеа амал карда, манфиатҳои гурӯҳҳои иҷтимоиро ифода менамоянд. Иттиҳодияҳо самти фаъолияти ҳудро ба татбиқи самтҳои асосии сиёсати давлатии ҷавонон равона намудаанд, ки ба ин васила барои ба мақсад ноил гаштан шароит фароҳам меоваранд. Аз ин рӯ, татбиқи ҳамаҷонибаи сиёсати давлатии ҷавонон шароити мусоидро барои рушди минбаъдаи иттиҳодияҳои ҷамъиятии ҷавонон фароҳам меорад.

Навгонии илмӣ тадқиқот дар ин ҷанбаҳо ифода меёбад:

Доир ба ин масъала муаллиф дар диссертатсияи худ 6 навгонии илмӣ тадқиқотиро пешниҳод менамояд, ки ба мақсаду ҳадафҳои кори илмӣ мувофиқ мебошанд. Дар кори илмӣ муаллиф ҷанбаҳои назариявӣ-методологӣ, таҳлили мафҳумҳои «иттиҳодияи ҷамъиятӣ», «иттиҳодияи ҷамъиятии ҷавонон», «созмони хонандагон» ва «созмони донишҷӯён»; заминаҳои сиёсӣ-ҳуқуқӣ иттиҳодияҳо бо таҷрибаи миллӣ ва байналмилалӣ; самтҳои асосии фаъолият иттиҳодияҳо ва нақши онҳо дар таъсиргузори ба ҳаёти иҷтимоӣ-сиёсии ҷавонон; самтҳои амалигардии сиёсати ҷавонон дар мамлакат; мақом ва нақши иттиҳодияҳои ҷавонон дар раванди татбиқи сиёсати ҷавонон ва таҳлил барраси ва ҷобачогузори фаъолияти иттиҳодияҳои ҷавонон дар ҷорҷубаи сиёсати давлатии ҷавонон мавриди навгонии илмӣ қарор гирифтааст, ки боиси қабул ва ҷонибдори мебошад.

Асоснокӣ ва эътимоднокии ҳулосаю тавсияҳои дар диссертатсия ифодаёфта. Асоснокӣ ва эътимоднокии ҳулосаҳои баёншуда дар диссертатсия аз нақши иттиҳодияҳои хонандагон ва донишҷӯён дар раванди татбиқи сиёсати ҷавонон бармеоянд ва бевосита ба заминаи методологӣ, ҳаҷм ва сифати манбаъҳои истифодашуда вобаста мебошанд. Муаллиф аз ҳуҷҷатҳои расмӣ мақомоти давлатӣ, изҳороти барномавии ҳизбҳо, расонаҳои хабарӣ, мақолаҳои илмӣ, монографияҳо

ва ғайра истифода кардааст, ки ин эътимоднокии таҳқиқотро тақвият медиҳад.

Муаллифи диссертатсия Раҷабализода С.Р. дар рисолаи худ нишон медиҳад, ки самаранокии иттиҳодияҳои ҷавонон на танҳо ба воқуниши фаврӣ ба мушкilot, балки ба фаҳмиши амиқи сабабҳои онҳо ва пешбиниҳои сенарияҳои эҳтимолии рушд вобаста аст. Муаллиф зарурати таҳияи стратегияи мукаммалро асоснок мекунад, ки чораҳои пешгирӣ аз шиддат гирифтани низоъ, таҳкими эътимод ба институтҳои давлатӣ ва таъмини суботи сиёсиро фаро мегирад, ки ин гуфтаҳо боиси қабул мебошад зеро масъали мазкур ба таври мукаммал таҳлил ва таҳқиқ гаштааст. Ҳамчунин, таъкид менамояд, ки нодида гирифтани мушкilotи иҷтимоию иқтисодӣ ва безъитиноӣ ба иттиҳодияҳои ҷавонон метавонад ба заъфи низоми таълиму тарбия ва паст шудани сатҳи огоҳии сиёсӣ миёни ҷавонон оварда расонад. Аз ин рӯ, ислоҳоти системавӣ зарур шуморида мешавад, ки ба баргараф кардани сабабҳои асли ва таҳкими қонуният равона гардад.

Ҳаҷм ва сохтори диссертатсия. Диссертатсия аз рӯйхати ихтисорот, муқаддима, тавсифи умумии таҳқиқот, се боб бо шаш зербоб, хулоса ва рӯйхати адабиёт иборат аст.

Боби якум – «Заминаҳои назариявӣ ва сиёсӣ ҳукукии ташаккули иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ» аз ду зербоб иборат мебошад. Дар зербоби аввал мафҳумҳои «иттиҳодияи ҷамъиятӣ», «созмони ҷамъиятӣ», «ҳаракатҳои ҷамъиятӣ» баррасӣ шуда, моҳияти иттиҳодияҳои ҳонандагону донишҷӯён равшан карда шудааст. Иттиҳодияҳо ҳамчун шакли иштироки сиёсӣ метавонанд дар симои ҳаракатҳо, созмонҳо ва ҳатто хизбҳои сиёсӣ зухур намоянд. Зербоби дуюм ба заминаҳои сиёсӣ ҳукукии ташаккули иттиҳодияҳо бахшида шуда, имкониятҳо ва қафолатҳои давлатии дастгирии онҳо таҳлил мегардад.

Боби дуюм – «Асосҳои рушди фаъолияти иттиҳодияҳои ҳонандагон ва донишҷӯён дар раванди татбиқи сиёсати ҷавонон» низ аз ду зербоб иборат аст. Зербоби аввал самтҳои асосии фаъолияти иттиҳодияҳоро мавриди баррасӣ қарор дода, нақши онҳо дар рушди илм, эҷодкорӣ ва ҳамкориҳои донишҷӯёну омӯзгоронро нишон медиҳад. Зербоби дуюм ба самтҳои амалигардии сиёсати давлатии ҷавонон дар Тоҷикистон бахшида шуда, саҳми қонунҳо, барномаҳо ва стратегияҳои давлатӣ дар ташаккули фаъолияти ҷавонон нишон дода мешавад.

Боби сеюм – «Мақоми иттиҳодияҳои ҳонандагон ва донишҷӯён дар раванди татбиқи сиёсати ҷавонон дар шароити Ҷумҳурии

Тоҷикистон» аз ду зербоб иборат мебошад. Дар зербоби аввал нақши иттиҳодияҳо дар татбиқи сиёсати давлатии ҷавонон таҳлил мешавад. Муаллиф таъкид мекунад, ки давлат ба воситаи лоиҳаҳои тарбиявӣ ва барномаҳои ватандӯстӣ барои ҷавонон шароити мусоид фароҳам меорад. Зербоби дуюм ба таҳлили вазъият ва дурнамои ғаёлияти иттиҳодияҳои ҷавонон бахшида шуда, мушкилоти асосӣ — маҳдуд будани иқтидор ва самаранокии пасти ғаёлияти онҳо таъкид мегардад.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии диссертатсия. Аҳамияти илмӣ диссертатсия аз ҷаҳмиши қонуниятҳои рушди иттиҳодияҳои ҷавонон дар шароити гузариш, муайян кардани хусусиятҳои зухуроти онҳо дар ҷомеаи Тоҷикистон ва таҳияи равишҳо барои таҳлил ва пешгӯии онҳо иборат аст. Дар тадқиқот ба нақши иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, сохторҳои давлатӣ, элитаҳо, омилҳои беруна ва фарҳангӣ дар ташаккули иттиҳодияҳои ҷавонон таваҷҷуҳи махсус зоҳир шудааст. Равиши байнисоҳавӣ — бо истифода аз дастовардҳои сиёсатшиносӣ, ҷомеашиносӣ, таърих ва давлатшиносӣ — имкон додааст, ки хусусият ва паёмадҳои падидаҳо бо дақиқӣ арзёбӣ шаванд.

Аҳамияти амалӣ дар он аст, ки натиҷаҳои тадқиқот метавонанд барои таҳияи стратегияҳои муътадилсозии вазъи сиёсӣ, баланд бардоштани самаранокии сиёсати давлатии ҷавонон ва ҳалли мушкилоти марбут ба ғаёлияти иттиҳодияҳо истифода шаванд. Ин натиҷаҳо Тоҷикистон ва дигар кишварҳои Осиёи Марказӣ низ аҳамият доранд. Маводи диссертатсия метавонад барои омӯзгорон, донишҷӯёни ихтисосҳои сиёсӣ, коршиносон ва қормандони соҳаи қор бо ҷавонон дастури муфид гардад. Муаллиф худро ҳамчун муҳаққиқи мустақил ва ояндадор нишон додааст, ки қодир аст масъалаҳои мураккаби сиёсиро таҳлил намояд.

Дар маҷмӯъ, тадқиқот ба таҳияи тавсияҳои илман асоснок барои тақмили низоми идоракунии иттиҳодияҳои ҷавонон ва таҳкими устувории ҷомеа равона шудааст. Бо ҳамин роҳ он ба рушди назария ва амалияи идоракунии сиёсати ҷавонон мусоидат менамояд.

Аҳамияти иҷтимоии тадқиқот дар мусоидат ба таҳкими суботи иҷтимоӣ ва баланд бардоштани сифати зиндагии аҳоли, бахусус ҷавонон, ифода меёбад. Таҳлили нақши иттиҳодияҳои ҷавонон имкон медиҳад, ки мушкилоти вобаста ба татбиқи ҳуқуқҳои иҷтимоии шаҳрвандон ошкор ва барои ҳалли онҳо чораҳои зарурӣ андешида шаванд.

Мутобиқати барасмиятдории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии

Тоҷикистон. Диссертатсияи довталаб Раҷабализода Самандар Раҷабали бо риояи муқаррароти Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия, автореферати диссертатсия ва дигар маводи илмӣ, ки бо қарори Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 декабри соли 2024, №493 тасдиқ гардидааст, ба расмият дароварда шудааст.

Автореферат, ки аз диссертатсия бармеояд, ба талаботи Тартиб додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 (бо тағйири иловаҳо бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.06.2023, №295) тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад.

Дар таҳқиқоти мазкур муваффақиятҳои довталаби дараҷаи илмӣ назаррас мебошанд. Бо вучуди ин, баробари дастовардҳо баъзе норасоиҳо низ мушоҳида мешаванд, ки арзиши умумии илмӣ қорро қоҳиш намедиҳанд. Аз ҷумла:

1. Нақши иттиҳодияҳои ҳонандагон ва донишҷӯён дар татбиқи сиёсати давлатии ҷавонон дар робита бо яке аз масъалаҳои мураккабтарини рушди ҷомеаи сиёсӣ таъмини амнияти миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон пурра қушода нашудааст. Муаллифро зарур буд, ки ба ин ҷиҳати масъала таваҷҷуҳи бештар равона намояд.

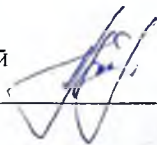
2. Масъалаи идеология дар раванди ташаккули ҳудудиносии сиёсӣ ва иҷтимоии ҷавонон ба таври қофӣ боз қарда нашудааст. Қол он ки таҳлили амиқи нақши идеология метавонист ба дарки равандҳои иҷтимоиву фарҳангӣ ва муайянсозии арзишҳои шаҳрвандӣ саҳми назаррас гузорад.

3. Дар баъзе саҳифаҳои автореферат ҳатоғҳои имлоиву техникаи мешавад, ки баргарафу ислоҳи онҳо ба салоҳияти довталаби дараҷаи илмӣ мебошад.

Бо вучуди норасоиҳои зикршуда, диссертатсия тадқиқоти мустақил ва муқаммал буда, аз аҳамияти илмӣ ва амалӣ бархурдор аст. Муаллиф фаҳмиши амиқи масъала, қобилияти таҳлили равандҳои мураккаби сиёсӣ ва таҳияи ҳулосаҳои асоснокро нишон додааст. Аз ин рӯ, эродҳои баёншуда ба ҳеҷ вачҳ арзиши илмӣ диссертатсияро қам намеқунанд. Натиҷаҳои ба дастмада мустақилонаанд, қори илмӣ қорон навғонҳои назаррас мебошад, ҳулосаҳо ва тавсияҳо асоснок ва боэътимод мебошанд. Автореферати диссертатсия мунадрича ва муҳтавои асосии таҳқиқотро пурра инъикос меқунад.

Ҳамин тариқ, диссертатсияи Раҷабализода Самандар Раҷабали дар мавзуи «Нақши иттиҳодияҳои хонандагон ва донишҷӯён дар раёндаи татбиқи сиёсати ҷавонон: ҳолат ва дурнамо» барои дарёфти дараҷаи илмӣи номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, раёндаҳо ва технологияҳои сиёсӣ ба талаботи бандҳои 31 ва 33-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 (бо тағйири иловаҳо бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.06.2023, №295) тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад ва муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣи номзади илмҳои сиёсӣ мебошад.

Муқарризми расмӣ: мудири кафедраи
ҳуқуқшиносии Донишгоҳи давлатии
Қӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ
номзади илмҳои сиёсӣ _____

Хусайнзода А.Б.

Имзои Хусайнзода А. Б.-ро тасдиқ мекунам:

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси

Донишгоҳи давлатии Қӯлоб ба

номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ _____

Давлатов М.А.

Суроға: Донишгоҳи давлатии Қӯлоб
ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ
735360, ҚТ, ш.Қӯлоб, к.С.Сафаров-16.

03.03.2025